

Če pa se bodo sestavila pravila delniške družbe na skupščini družbe z omejeno zavezo, sklep o njih pa bo predpisno posvedočil javni notar, ne bo potrebno, da bi se sestavila pravila tudi še v obliki notarskega zapisa in bo moral javni notar v tem primeru na zahtevo oseb, ki bodo podale na sami skupščini izjave o vpisu delnic, v skupščinskem zapisniku samem posvedočiti te izjave, če bo njih vsebina ustrezala določbi § 553/2 odnosno § 197 ntz.

Stari zakon podobnih določb nima.

O B Z O R N I K.

Dr. Anton Rojc.

Ob zbiranju gradiva za svoj prispevek o zaslužnih slovenskih upravnih juristih za jubilarno knjigo „Pol stoletja Društva Pravniki“ sem naletel v Novicah z dne 21. velikega travna 1851, št. 21, str. 99 na beležko, da je obiskal urednika Novic „prečastiti domorodec iz Cerknja, dozda avskultant pri c. k. deželni sodii u Terstu, g. dr. Anton Rojc — na poti v Zagreb kot izvoljeni (imenovani) c. k. redni profesor kazenskega prava na c. k. pravoslovni zagrebški akademii“. Uredništvo je dodalo tej novici še pripombo, „da po dovoljenju slav. ministerstva bo smel g. dr. Rojc svoj predmet tako dolgo v slovenskem jeziku učiti, dokler ne bo zmožen ga v ilirskem razlagati. To ne bo dolgo terpelo, ker novi g. profesor, vedno iskren Slovan, že sedaj ilirsko narečje popolnoma razume in si ga bo v kratki dobi tudi za javno učenje popolnoma prilastil, kar bo tolikanj lagljeje, ker v tehničnih izrazih si nista ilirski in slovenski jezik — kolena ene matere — dosti mavzkriz“.

Življenjska pot tega prvega in menda zadnjega slovenskega profesorja na tedanji zagrebški pravni akademiji je bila doslej čisto neznana, saj ga v jubilarni izdaji Pravnika ni najti niti med našimi sodniki in državnimi pravniki, niti med „slovenskimi pravnimi znanstveniki pretekle dobe v tujini“. Zato sem nadaljeval raziskavanja ter podajam tudi njih izsledke:

Dr. Anton Rojc se je rodil dne 20. maja 1820 v Cerknem revnim kmetskem staršem. Bistrega dečka je dal njegov boter v glavno šolo, katero je Rojc v kratkem tako dobro dovršil, da je mogel na gimnazijo v Gorico. Po končanih srednješolskih študijah se je podal na univerzo na Dunaj, kjer se je sam pre-

živiljal z instrukcijami, najzadnje kot vzgojitelj v rodbini vseučiliškega profesorja dr. Antona Hye-ja. Od tako prisluženega denarja je stalno podpiral še svojega očeta do njegove smrti.

Ko je dovršil pravne in modroslovne študije na Dunaju, je šel l. 1848. v Tešin za odvetniškega koncipienta, dokončal medtem summa cum laude juridične rigorozne in bil l. 1850. na dunajski univerzi promoviran za doktorja prava.

Nato je vstopil kot avskultant pri deželnem sodišču v Trstu, kjer pa ni dolgo služil, ker je bil že 20. aprila 1851 imenovan za profesorja avstr. kazenskega prava in kazenskega postopnika na preosnovani pravoslovni akademiji v Zagrebu, kjer je sprva predaval v slovenskem, a že naslednji semester v hrvaškem jeziku.

V tem času je odlično sodeloval pri Mat. Mrazovičevem „Pravniku, časopisu za pravne in državne znanosti“ s pomembnimi članki in razpravami in naposled prevzel še brezplačno njegovo uredništvo. Med njegovimi razpravami v „Pravniku“ omenimo samo poglavitejše: 1. Šta se razume pod rečih „rodjena děca“ u paragrafu 27 a kaznenog zakona (Pravnik 1853, br. 3), 2. Kaznopravni slučaj o zločinu ubojstva, o prekršaju suprot sigurnosti života i o pravednoj odbrani (Pravnik 1853, br. 9), 3. O gradjanskoj pravdi bez odvętnika (Pravnik 1853, br. 9), 4. Odgovor na pitanje o zakonskih kamatah (Pravnik 1853, br. 46), 5. Kratak nauk o męnbenih poslovah (Pravnik 1853, br. 47—52), 6. O prihvatu nasljedstva i o odluci koju ima sud usljed ovoga prihvata izreći (Pravnik 1854, br. 14, 15, 20-25).

Da olajša svojim slušateljem študij kazensko-procesualnih predpisov, je izdal l. 1854. ob svojih stroških knjigo „Avstrijski kazneni postopak razjašnjen sa dva primeri“, ki je bila v kratkem razprodana.

Dasi je vršil dr. Rojc svoj akademski poklic z uprav idealno požrtvovalnostjo, je moral vendar misliti na svojo družino. Plača univ. profesorja v Zagrebu pa je bila takrat tako nizka, da Rojc z njo ni mogel izhajati. Zato je l. 1855. opustil profesuro in prestopil v sodno službo kot namestnik tedanjega nadodvetnika I. Mažuranića. Da si pridobi prakso v civilnih stvareh, je vršil brezplačno tudi službo referenta v civilnih tožbah pri deželnem sodišču v Zagrebu.

Gmotne skrbi za rodbino so Rojca l. 1859. ob uvedbi notariata na Hrvatskem napotile, da je spet zapustil sodno službo in prosil za novoustanovljeno beležniško mesto v Zagrebu, ki ga je tudi dobil. Odslej bi bil mogel v miru in brez skrbi za materialni obstanek živeti do konca svojih dni, da ga ni l. 1869. zadela nesreča, ki je spodkopala njegove življenjske moči.

V času, ko je še bil dr. Rojc državni nadodvetnik, je bil neki sodnik italijanskega pokolenja zaradi nečednih manipulacij z menicami za kazen premeščen iz Zagreba v Temešvar. Ko pa je madjarski vpliv pod banom Levinem Rauchom l. 1868. zagospodoval po Hrvatski, se je imenovani madjaronski sodnik hotel maščevati nad dr. Rojcem, katerega je sumnil, da je odkril njegova nepoštena dejanja. Na njegovo ovadbo je bil dr. Rojc odstavljen od službe javnega beležnika, obenem pa je prišel v sodno preiskavo in zdihoval 14 mesecev v ječi.

Šele na javni sodni razpravi je dr. Rojc v sijajnem obrambnem govoru dokazal svojo nedolžnost. Oprostilno obsodbo so potrdile vse višje sodne instance. Trajalo pa je še več kot dve leti, da je bil Rojc (1872) vzpostavljen v službo javnega beležnika; moralne in gmotne škode mu ni nihče povrnil.

Razburjanje tega procesa in nove borbe za gmotni obstanek so Rojcu zdravje tako omajale, da je že dne 5. junija 1876 predčasno umrl v Zagrebu, star šele 56 let. O njegovi smrti sta prinesla zagrebski Obzor (št. 150) in Mjesečnik pravníčkog društva (št. 7) toplo pisane članke, v katerem ga slavita kot izvrstnega pravnika, iskrenega Hrvata, neutrudnega delavca, blagega človeka in očeta. „Mjesečnik“ še posebno poudarja, da je Rojc redno delal po 12 ur na dan in mnogo dopisoval v razne strokovne hrvatske liste, da je bil zvest član Pravníškega društva v Zagrebu in mnoga leta njegov odbornik.

Na Slovenskem se je dr. Rojčeve smrti spomnil poleg „Novic“ posebno „Slovenec“ z dne 17. junija 1876 št. 70, kjer je v daljšem podlistku, označenim s šifro I. St. (najbrž Ivan Steklasa) opisano njegovo življenje in delovanje.

Sin dr. Antona Rojca je še živeči gospod dr. Milan Rojc, roj. 28. septembra 1855 v Zagrebu, zaslužni oddelni predstojnik za bogočastje in nauk pri bivši hrv.-slavon. dalmat. zemaljski vladi v Zagrebu, doktor medicine, tehniških znanosti in veterinarske medicine honoris causa, bivši narodni zastopnik v hrvatskem saboru in 1919—21 v začasnem narodnem predstavništvu v Beogradu. Postanek in razvoj medicinske fakultete, visoke tehnične šole, visoke veterinarske šole, višje pedagoške šole, etnografskega muzeja itd. v Zagrebu v letih pred svetovno vojno so njegove zasluge.

Viri: Krstne matice župnega urada v Cerknem, Novice 1851, str. 99; 1852, str. 271, 1876 (14. junija). Pravnik (urednik M. Mrazović) Zagreb 1853, br. 3, 7, 9, 46 in 47—52; 1854, br. 14, 15, 20—25; Slovenec 1876, št. 68 in 70; Obzor 1870 br. 150; Mjesečnik pravníčkog društva Zagreb 1876, br. 7; Sveučilište Kraljevine SHS u Zagrebu 1874—1924, str. 57; Narodna enciklopedija SHS III, 801—2.

Dr. R. Andrejka.